



Handläggare: Carina Schmidt
Telefon: 08-508 25 410

Till
Socialtjänstnämnden

Utveckling inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden uppdrar åt förvaltningen att samordna och genomföra utvecklingsinsatser i enlighet med föreliggande tjänsteutlåtande.
2. Socialtjänstnämnden uppdrar åt förvaltningen att utarbeta en plan för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning för åren 2008-2012.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Socialtjänstnämnden har ur kvarvarande kompetensfondsmedel erhållit 11,5 mnkr för kompetensutveckling inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Inom staden har en del utvecklingsområden identifierats, bl.a. i funktionshinderombudsmannens årsrapport för 2006, revisorernas granskning, erfarenheterna från tidigare projekt samt inventeringar på stadsdelsförvaltningarna. Det handlar om att utveckla arbetet med individuella planer för brukarna och dokumentation av insatser, bemötandet av brukarna, frågor som rör likställighet över staden samt ett skapa ett gendermedvetande när det gäller insatsernas fördelning till kvinnor respektive män. Förvaltningen föreslår en rad åtgärder för att höja kompetensen hos personalen. Bl.a. basutbildning för 100 vårdare och personliga assistenter, kurser och seminarier om LSS och dokumentation för chefer och handläggare, gemensam plattform för boendestödare samt inspirationsföreläsningar, lärandenätverk och kompetenstrappa.

Förvaltningen anser vidare att det finns behov av stadsövergripande samordning och verksamhetsutveckling även inom andra områden. Förvaltningen föreslår att en gemensam plan för staden utarbetas för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning för åren 2008-2012.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats vid socialtjänstförvaltningens stab för utredning och projekt. Ärendet har behandlats i socialtjänstnämndens handikappråd 2007-09-17 samt diskuterats i en referensgrupp bestående av medlemmar från handikapporganisationer vid två tillfällen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2007-02-21 i ärendet "Fortsatta utvecklingsprojekt 2007 inom ramen för kvarvarande kompetensfondsmedel" (Dnr 109-4609/2006) att socialtjänstnämnden ska erhålla 11,5 mnkr för kompetensutveckling inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Medlen ska användas till en fortsättning av följande projekt:

- "Utbildning för utbildade inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- Fördjupade utbildningsinsatser inom Lys, kompa, funka"

I budgeten för år 2007 står: "Alla ska ha rätt till samma omsorg och service, oavsett var i staden de bor." Detta kräver samordning av gemensamma resurser samt gemensamt lärande och utveckling. Ett samordningsansvar för funktionshinderområdet ligger hos socialtjänstförvaltningen.

Utvecklingsområden

Det finns goda kunskaper om inom vilka områden det behövs stadsövergripande utvecklingsinsatser för personer med funktionsnedsättning. Hösten 2006 gjordes en inventering i alla stadsdelar av behovet av grundläggande utbildning för vårdare och personliga assistenter. Erfarenheterna från projektet Lys, kompa och funka, som genomfördes gemensamt i alla stadsdelar åren 2002-2006, ger också värdefull information. I rapport 2005:15 "Rättssäkerhet för personer med funktionshinder inom tre stadsdelsnämnder i Stockholm" har stadens revisorer uppmärksammat ett antal brister vad gäller genomförande och dokumentation av beslutade insatser. Funktionshinderombudsmannens (FO) årsrapport till kommunstyrelsen för 2006 utgör ett viktigt dokument och de utvecklingsområden som beskrivs i det följande utgår till del från denna rapport.

En "individuell plan", som är en insats enligt LSS, upprättas dels för att samordna de insatser och resurser som en brukare erhåller, dels för att få till stånd en samsyn samt en tydlighet för brukaren vem som gör vad. Enligt en uppföljning som Länsstyrelsen gjort, utmärker sig Stockholms stad inte positivt när det gäller utarbetandet av individuella planer, utan tillhör de sämre i länet. Ett gemensamt utvecklingsarbete om individuella planer bör påbörjas, så att både andelen personer som har en individuell plan ökar och att dessa upprättas på ett sådant sätt att de upplevs som stödjande av brukaren.

Även den *dagliga dokumentationen* är ett sätt att säkerställa att det stöd som ges är i enlighet med den överenskommelse som träffats med brukaren eller dennes företrädare. Detta är ett område som måste förbättras, inte minst därför att kravet på dokumentation

nyligen har stärkts i lagen. Dokumentationen måste också ske på ett sådant sätt att insatserna går att utvärdera. Revisionskontoret har i sin granskning (rapport 2005:15) funnit att utvärderingen av insatser är bristfällig i de granskade stadsdelar.

Handikapporganisationerna har lyft fram att ett stort problem är att det *brister i likställighet* över staden, att lagstiftning och stadens gemensamma riktlinjer tolkas olika. Med ett ökat antal aktörer inom verksamhetsområdet blir kravet på hög beställarkompetens hos biståndshandläggarna ännu viktigare än idag. Goda beställningar är avgörande för uppföljningen av enskilda insatser och säkerställer att utförarnas arbete är enligt brukarnas behov.

I kontakter med handikapporganisationer framkommer även att ett av de viktigaste områdena att utveckla är personalens *bemötande* av brukarna. Personalen ställs inför många olika situationer och måste ha en hög kompetens för att kunna bemöta brukaren utifrån dennes situation och funktionsnedsättning.

Det är även mycket viktigt att ha ett medvetet *genderperspektiv* när det gäller stöd och service till personer med funktionsnedsättningar. Socialstyrelsen påpekar årligen i sin rapport om handikappomsorgen att manliga och kvinnliga brukare får olika mycket insatser, att arten av insatser skiljer sig och att denna skillnad redan gäller för pojkar och flickor.

Personalfrågor

Mångfald i personalgrupper utgör en bra förutsättning för att kunna utforma ett adekvat stöd till olika typer av personer med funktionsnedsättning. Inom verksamhetsområdet finns förhållandevis många män, 25 %, vilket är betydligt mer än inom äldreomsorgen (ca 15 %). Andelen medarbetare med annan etnisk bakgrund än svensk är också hög, vilket är en fördel eftersom antalet brukare med annan etnisk bakgrund ökar. Män samt personal med annan etnicitet än svensk arbetar främst som vårdare och personliga assistenter, andelen inom gruppen biståndshandläggare och enhetschefer är tyvärr låg.

Socialstyrelsen har i år kommit ut med ett förslag till kompetensbeskrivning för handläggare inom funktionshinderområdet, som är tänkt att bli ett allmänt råd. Handläggare måste ha mycket bred kompetens, omfattande bl.a. funktionsnedsättning, juridik, dokumentation, samtalsmetodik, samordning, uppföljning och bemötande, och har således behov av kontinuerlig utveckling.

Hur ledarskapet organiseras, utvecklas och utförs är av grundläggande betydelse bl.a. för att alla brukare ska få del av den kunskap som finns inom verksamhetsområdet och som kan öka hans eller hennes självständighet, t.ex. tekniska lösningar. Chefsnätverk och gemensamma utbildningar är ett sätt att stödja cheferna i deras arbete.

Förslag till kompetenshöjande insatser

Förvaltningen föreslår att de medel som avsatts för kompetensutveckling används för att genomföra i huvudsak följande insatser under i huvudsak perioden 2007-2009.

Målgrupp	Insats	Kommentarer
Vårdare och personliga assistenter	Basutbildning, kurser ur omvårdnadsprogrammet. 4 kurser, totalt 100 platser.	Start ht 2007, avslut vt 2010.
Vårdare och personliga assistenter	Fördjupade utbildningsinsatser. 1 dag/v i 10 veckor. Sammanlagt 240 platser.	Kortare gymnasiekurser om t.ex. autism, utvecklingsstörning/funktionshinder, pedagogiskt förhållningssätt.
Vårdare och personliga assistenter	Kompetenstrappa	Visar utvecklingsmöjligheterna inom yrket. Tydliggör den expertkunskap som finns på olika arbetsplatser. Kan bli del av stadens strategi.
Chefer, biståndshandläggare m.fl.	LSS och dokumentation. 75 platser på högskolenivå	Även föreläsningar av FO, spridning av studiematerialet "Från ord till handling".
Handläggare och övrig berörd personal	Stadsövergripande lärandenätverk	Utveckling av "smala kompetensområden"
Chefer	Chefsnätverk, utbildningar	
Samtliga anställda	Inspirationsföreläsningar,	
Nyanställda	Introduktionsdagar 2 ggr/år	Genomförs huvudsakligen med stadens egen kompetens.
Boendestödjare	Utbildning för att skapa en gemensam plattform	Kunskaper om psykiska sjukdomar, bemötandefrågor, missbruk, neuropsykiatriska problem m.m.

Som ett komplement till reguljära utbildningar, kurser och föreläsningar kan handledning, strukturerade studiebesök, mentorskap eller studiecirkel vara ett sätt att skapa lärtillfällen i vardagen och samtidigt utnyttja kompetensen inom den egna organisationen.

Beträffande basutbildningen kan nämnas att under åren 2003-2006 har 516 personer utbildats. Vid en inventering 2006 framkom att ytterligare 420 personer behöver utbildning. Anledningen till det kvarvarande behovet beror till viss del på personalomsättning och att många nyanställda saknar adekvat utbildning. Ytterligare en anledning är att många chefer har insett behovet av kompetensutveckling, framför allt inom personlig assistans.



Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att ett utvecklingsarbete inom området stöd och service till personer med funktionsnedsättningen genomförs i staden i enlighet med inriktningen i detta tjänsteutlåtande. Arbetet ska ske i nära samverkan med stadsdelsförvaltningarna, brukarorganisationer och fackliga organisationer samt utvecklas i samarbete med bl.a. högskolor, gymnasieskolor, forskningsinstitut, Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting.

Inom staden finns goda förutsättningar för att utveckla och förbättra stödet till personer med funktionsnedsättning. Gemensamma riktlinjer har utarbetats och det finns en funktionshinderombudsman. Inom kort kommer även två funktionshinderinspektörer att tillsättas vid förvaltningen, vilka kommer att kunna ge stöd till enheterna, men även identifiera brister och tydliggöra inom vilka områden det behövs ytterligare riktlinjer, kompetenshöjande insatser m.m.

Förvaltningen anser vidare att det finns behov av stadsövergripande samordning och verksamhetsutveckling även inom andra områden. Förvaltningen föreslås få i uppdrag att undersöka inom vilka områden det behövs ett långsiktigt utvecklingsarbete samt att återkomma med förslag till en plan för staden för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning för åren 2008-2012, liknande den plan som finns för äldreomsorgen.
